

Początki państwa polskiego

Oś czasu

ok. 960
początek rządów
Mieszka I

966
chrzest
Polski

972
bitwa pod
Cedynią

992
śmierć
Mieszka I

średniowiecze

nowożytność

XIX wiek

współczesność

476 r.
UPADEK CESARSTWA
ZACHODNIORZYMSKIEGO

1492 r.
ODKRYCIE AMERYKI PRZEZ
KRZYSZTOFA KOLUMBA

Notatka z lekcji

1. Wędrówka Słowian.
2. Wierzenia dawnych Słowian.
3. Pierwsze państwa słowiańskie.
4. Plemiona słowiańskie na ziemiach polskich.
5. Rozwój państwa Polan.
6. Dynastia Piastów.
7. Panowanie Mieszka I.
 - a. Małżeństwo Mieszka I z Dobrawą.
 - b. Chrzest Polski i jego skutki.
 - c. Konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią.
8. Terminy: *kurhan, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Światowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie, dynastia, Piastowie, biskupstwo, poganin, Dagome iudex*
9. Postaci historyczne: święty Cyryl, święty Metody, Mieszko I, Dobrawa

Terminy

Słowianie - wielka grupa ludów, które w V –VII n.e. napłynęły z Azji Środkowej do wschodniej i środkowej Europy.

Poganin - dla chrześcijan wyznawca religii niechrześcijańskiej, lub człowiek niewierzący lub nieochrzczony.

Kurhan – stożkowy nasyp ziemny z elementami drewnianymi, kamiennymi zawierający grobowiec.

Kurhan w Szarbi
sprzed 2 tys. Lat
(przekrój).

Terminy

Gród - osada obronna usytuowana w trudno dostępnym miejscu, wznoszona w celu obrony ludności i jej dobytku przed napadem wroga. W X-XIII w. była też siedzibą księcia.

Plemię - rody połączone wspólnymi interesami gospodarczymi i bliskim pokrewieństwem.

Dynastia – władcy pochodzący z jednego rodu, sprawujący kolejno władzę w danym kraju.

Biskupstwo/diecezja - jednostka administracji kościelnej, zarządzana przez biskupa ordynariusza.

Margrabria - dowódca zarządzający prowincją nadgraniczną (kresową) – marchią

Danina – przymusowe świadczenie mieszkańców państwa na rzecz władcy i jego dworu.

Terminy

Drużyna wojów – był to specjalny oddział utworzony przez Mieszka I. Głównym celem tej drużyny było zdobycie, a następnie utrzymanie kontroli nad coraz większą ilością terenów. Rolą dodatkową drużyny wojów było chronienie Mieszka I.

Biskupin

To woda zmusiła mieszkańców Biskupina do opuszczenia grodu, a potem przyczyniła się do zachowania go dla potomności. Dzięki niej możemy podziwiać liczącą 2,7 tys. lat osadę obronną kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza.

Wędrowki Słowian

Słowianie

W V wieku naszej ery do Środkowej Europy przywędrowali z Azji Słowianie. Na ziemiach polskich osiedlili się w VI w.

Struktura społeczna Słowian;

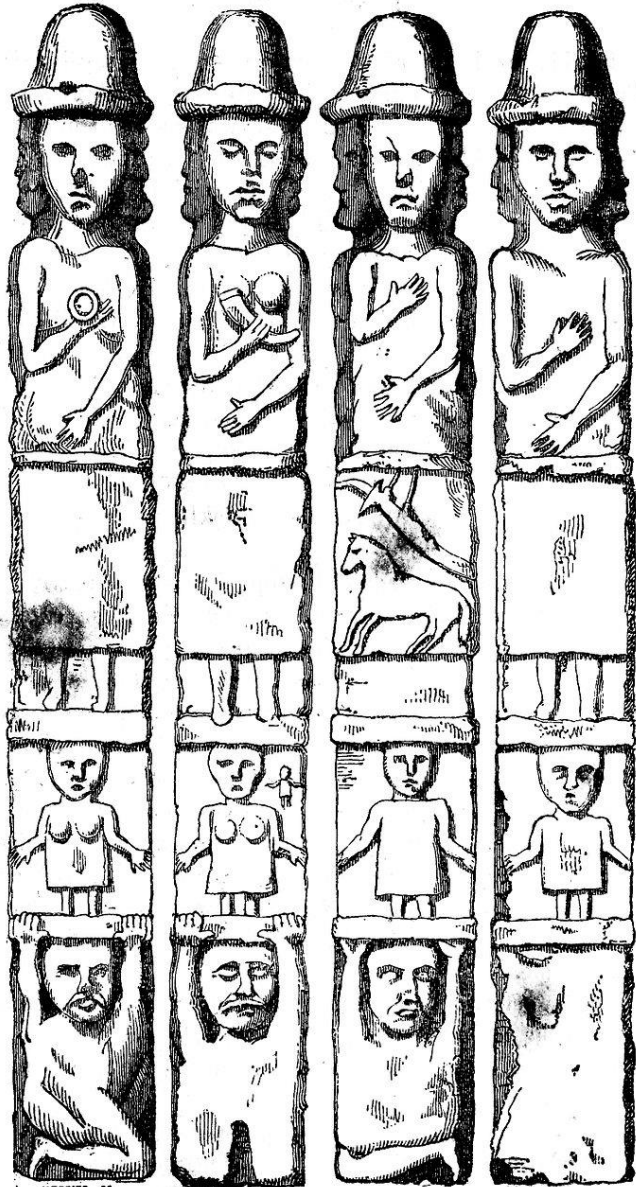
- Podstawową jednostką społeczną była rodzina i krewni (wspólna uprawa, hodowla, rzemiosło),
- Wspólnota rodowa – tworzyły ją spokrewnione ze sobą rodziny,
- Wspólnota terytorialna (opole) – grupa rodzin łącząca się w czasie niebezpieczeństwa.
- Rządy w opolu sprawuje wiec plemienny, na czas wojny powołuje księcia.

Wierzenia Słowian

- Swaróg - słońca, ognia niebiańskiego i kowalstwa.
- Weles – bóg magii, zaświatów,
- Świątowit (Światowit) – bóg wojny i urodzaju, bóstwo o czterech twarzach,
- Perun – bóg nieba i błyskawic,

Światowid ze Zbrucza

Światowid białodzki, roku 1848 ze Zbrucza wydobyty.

Pierwsze państwa słowiańskie

Pierwsze państwa słowiańskie

Państwo Samona -VII w. - tereny Moraw i Czech

Plemiona słowiańskie zjednoczyły się pod wodzą Samona przeciwko koczowniczym plemionom - po jego śmierci państwo się rozpadło (ok. 658 r.)

Państwo Wielkomorawskie - IX w

Powstało w IX w. na terenie Moraw ze stolicą w Welehradzie. Najazd Węgrów doprowadził do upadku państwa w 906 roku

Welehrad

Pierwsze państwa słowiańskie

Państwo czeskie - X w.

Powstało w X w. na gruzach Państwa Wielkomorawskiego pod rządami Przemyślidów ze stolicą w Pradze.

Państwo Bułgarów – VII w.

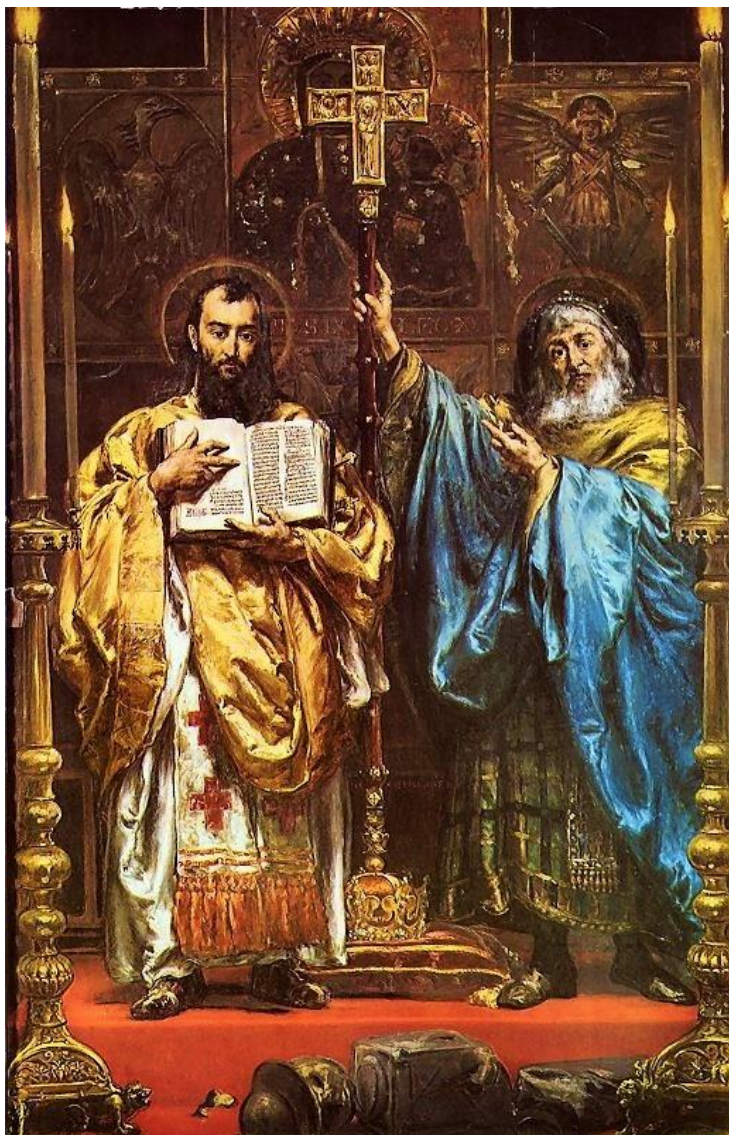
Przodkowie Bułgarów przybyli ze wschodu i opanował tereny na Bałkanach.

W 865 r. przyjęli chrzest z Bizancjum. Wprowadzili język słowiański do liturgii i przekształcili alfabet słowiański w cyrylicę. X w. nastąpił upadek państwa, pokonanego przez cesarza bizantyjskiego Bazylego II Bułgarobójcę.

Państwo ruskie (Ruś Kijowska) - IX –X w.

Skandynawska drużyna Waregów (Wikingów) pod wodzą Ruryka przejęła władzę w Nowogrodzie. Dynastia Rurykowiczów połączyła okoliczne ziemie w państwo ruskie ze stolicą w Kijowie. Książę Włodzimierz Wielki przyjął chrzest w 988 r. z Bizancjum.

Działalność braci Cyryla i Metodego

- Zostali sprowadzeni z Bizancjum przez księcia wielkomorawskiego Rościława.
- Stworzyli alfabet słowiański zwanym głagolicą (głagoł – słowo),
- Odprawiali nabożeństwa w języku słowiańskim, co uznano za herezję*.

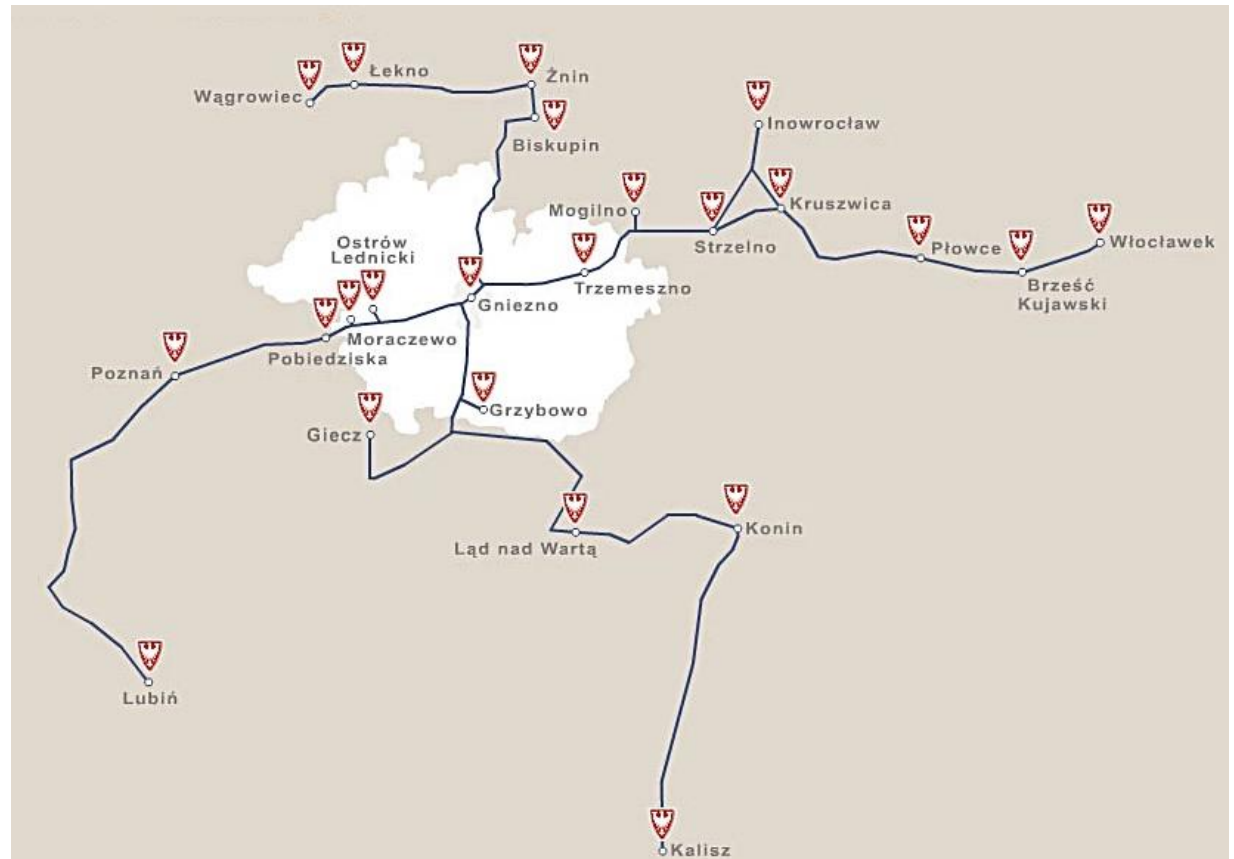
***herezja** to pojęcie związane z religią. Są to poglądy sprzeczne z podstawowymi zasadami wyznawanej religii.

św. Cyryl i Metody
Jan Matejko

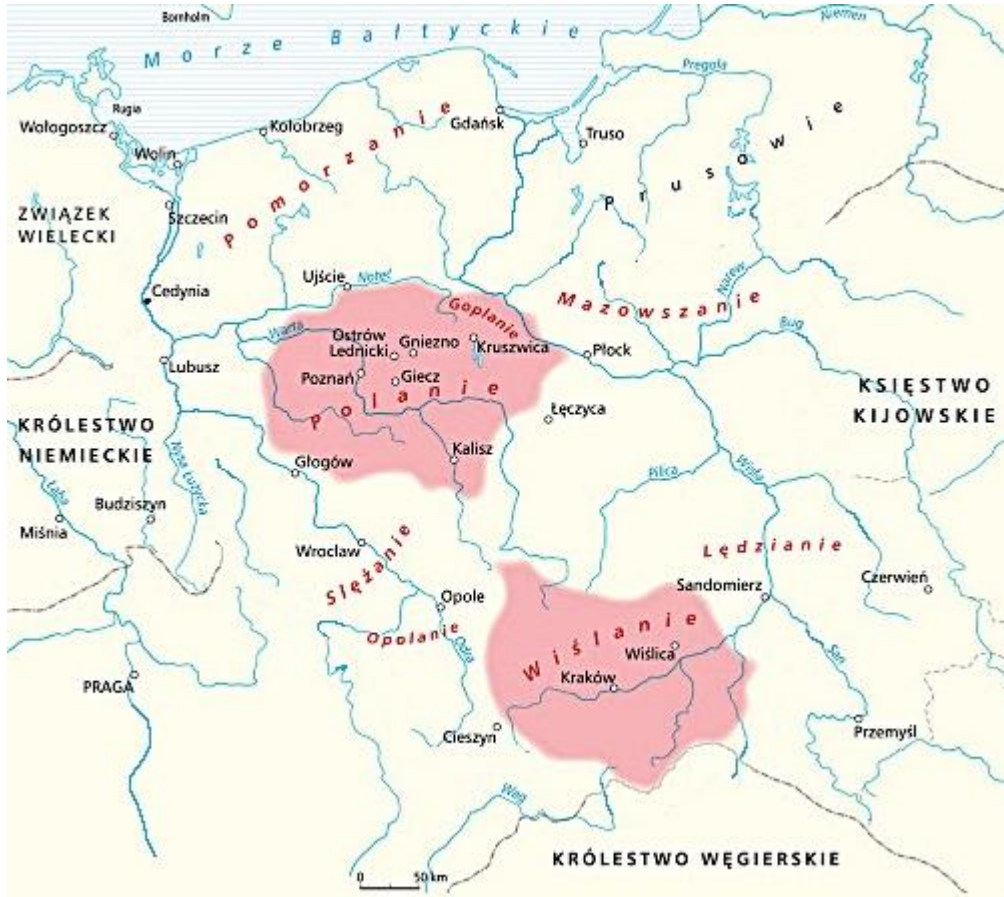
Pradzieje ziem polskich

Około VIII wieku w Wielkopolsce powstało państwo Polan. Zjednoczyli oni kilka mniejszych plemion osiadłych wokół grodów: Gniezna, Poznania, Kruszwicy i Kalisza. Legenda zapisana w XII wieku przez anonimowego kronikarza zwanego Gallem, opowiada o rządach księcia Popiela.

Po Popielu na tronie mieli kolejno zasiadać potomkowie Piasta: Siemowit, Leszek, Ziemomysł i Mieszko.

Wiślanie

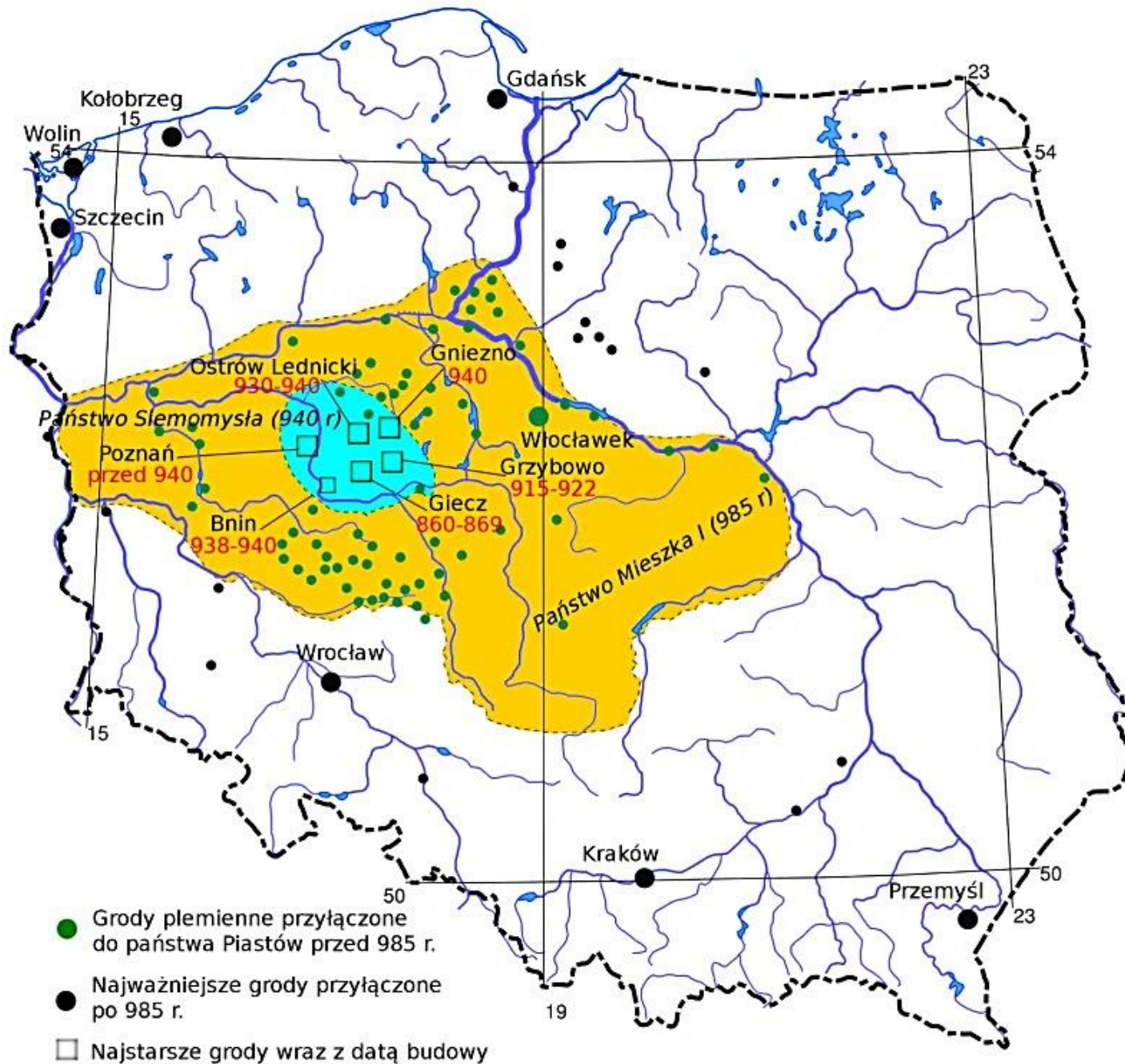
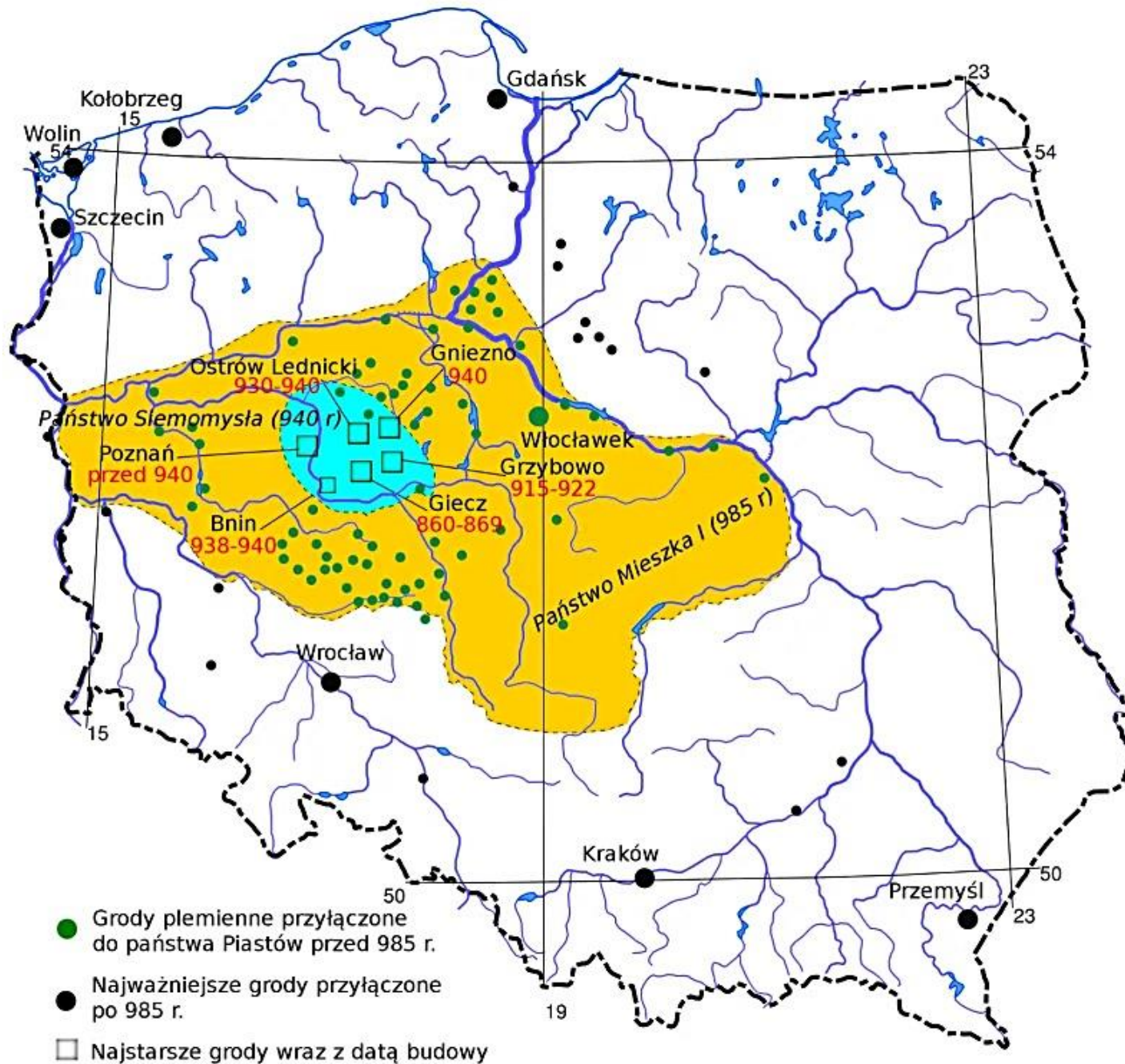
- Wiślanie i Polanie rozwijali się szybko, stając się silnymi państwami.
- Państwo Wiślan utworzone zostało w okolicach Krakowa i Wiślicy.
- Pod koniec IX wieku w wyniku najazdu władców Państwa Wielkomorawskiego utraciło niezależność.

Mieszko I

POCZĄTKI POLSKI

• grody	○ stolica Polski	 państwo Polan	 państwo Wiślan
~ rzeki i jeziora	Opolanie plemiona polskie	 obszar państwa polskiego pod koniec panowania Mieszka I	 ziemie utracone przez Mieszka I
 granice	0 50 100 km		

Dzieje państwa pierwszych Piastów - źródła historyczne

- Kronika Galla Anonima;
 - powstała na początku XII w. (na dworze Bolesława Krzywoustego),
 - była oparta na ustnych przekazach, sławiła dynastię królewską.
- Kronika Thitemara - Niemiecki biskup z Mersneburga (X/XI w.) — nieprzychylny Polsce.
- Ibrahim ibn Jakub — żydowski kupiec z Hiszpanii, był w 965/66 w sąsiednich Niemczech.

Relacja Ibrahima ibn Jakuba

Wzmianka o państwie Mieszka I pojawiła się w relacji z wyprawy podróżnika Ibrahima ibn Jakuba (około połowy X wieku):

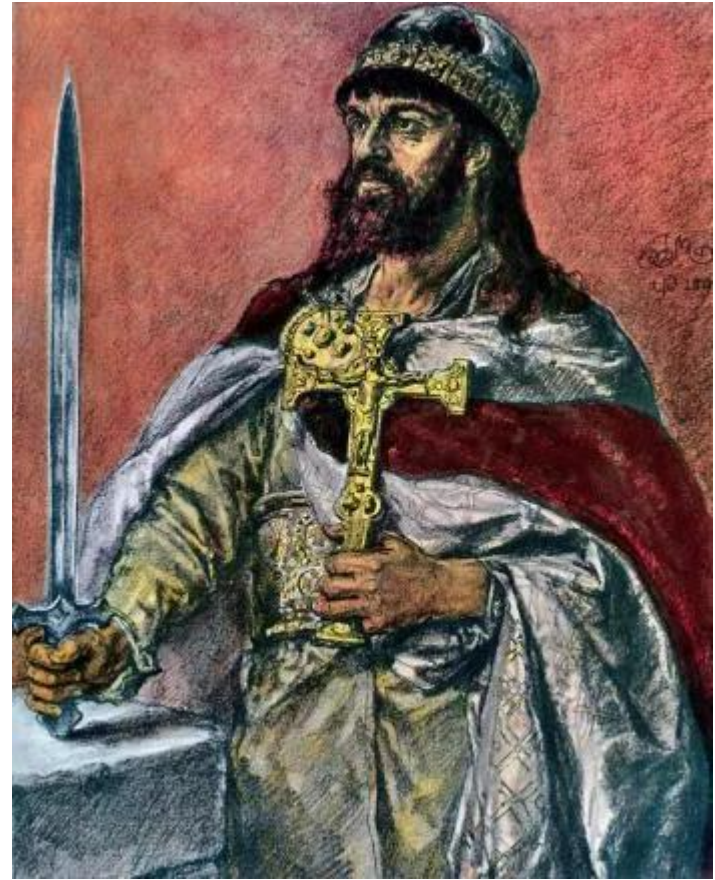
"A co się tyczy kraju Mieszka, to jest on najrozleglejszy z ich krajów [Słowian]. Obfituje on w żywność, mięso, miód i rolę orną. (...) Z Mieszkiem sąsiadują: na wschodzie Rus, a na północy Burus (Prusy). Siedziby Burus leżą nad Oceanem (tzn. Morzem Bałtyckim). Obszerne państwo w krainach Słowian, nad morzem, wśród gęstych lasów, przez które trudno się wojskom przedzierać. Imię króla jest Mieszko."

Organizacja państwa pierwszych Piastów

- Państwo - ziemia i ludzie były własnością księcia (monarchia patrymonialna).
- Władzę po ojcu dziedziczył najstarszy syn.
- Podstawą władzy księcia była zbrojna drużyna (3 tys. - tarczownicy i pancerni)
- Grody pełniły funkcję obronną i administracyjną.
- Ludność była obciążona posługami na rzecz księcia:
 - danina (płody rolne), stan (żywienie), podwoda (zapewnienie komunikacji)
 - osady służebne specjalizujące się w produkcji - Grotniki, Piekary - dla księcia

Mieszko I

Pierwszy władca Polski (Polan) —
Książę Mieszko I (ok.960-992) z dynastii
Piastów

Jan Matejko

Chrzest Polski 966 rok

Przyczyny:

- wzmocnienie jedności państwa (jedna wiara) i swej władzy.
- dołączenie Polski chrześcijańskiej Europy.
- kontakt z papieżem i cesarzem.

Skutki:

- Mieszko I stał się władcą równorzędnym innym władcom chrześcijańskim,
- autorytet Kościoła umacniał władzę księcia,
- wiara w jednego Boga sprzyjała integracji społeczeństwa,
- Polska znalazła się w kręgu kultury łacińskiej i zaczęła czerpać z jej dorobku,
- w Polsce został przyjęty alfabet łaciński i zaczęło się rozwijać piśmiennictwo,
- pojawili się duchowni – jako ludzie wykształceni pełnili różne funkcje,
- w Polsce zaczęło się rozpowszechniać budownictwo murowane.

968 rok – utworzenie pierwszego w Polsce biskupstwa w Poznaniu.

Michał B. Szturmund

Fig. na kam. A. Szturmund

w Lit. M. Szturmund w Warszawie 57

WPROWADZENIE DO POLSKI WIARY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ.

Mieszko I Król Polski na skruszonych bałwanach pogańskich Lechitów, wznowił Krzyż Chrystusowa Płom i wiarę Chrześcijańską z Dabrowicy znowy awyją, w Polce zaprowadził r. p. 965.

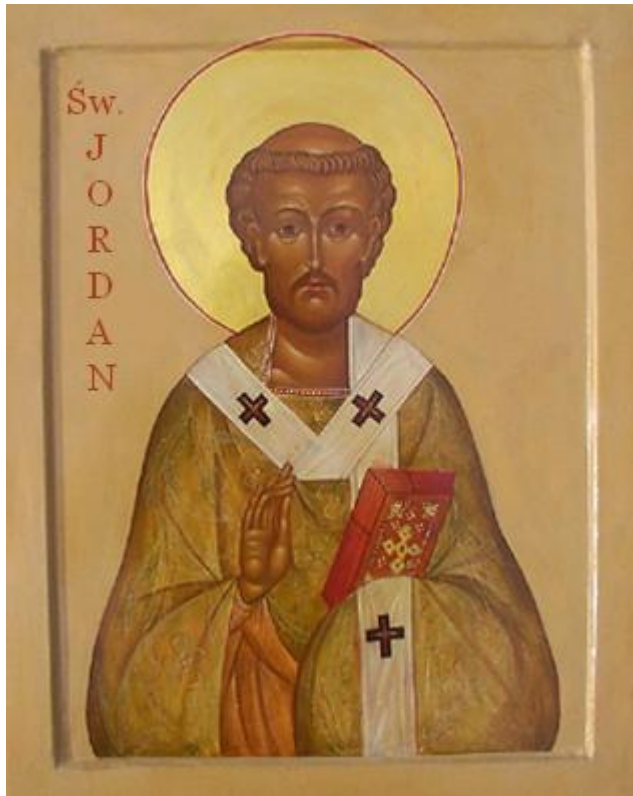
„Matka Chrzestna Polaków”

Dobrawa (ur. ok. 930, zm. 977)

- Księżniczka czeska z dynastii Przemyślidów,
- Księżna polska, żona Mieszka I.
- Córka księcia czeskiego Bolesława I Srogięgo,
- Według źródeł nakłoniła swojego męża do przyjęcia chrztu w 966 r. (Gall Anonim),
- Władczyni określana jest jako „Matka Chrzestna Polaków”

Biskup Jordan

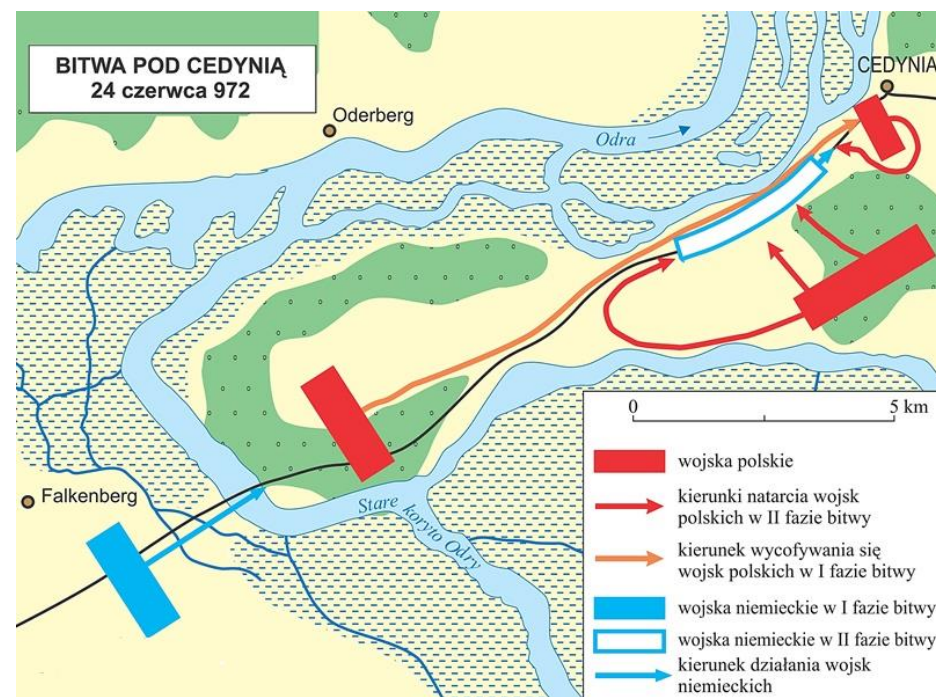
- Jordan (?-982) - od 968 pierwszy biskup Polski.
- Podlegał bezpośrednio papieżowi.
- Prawdopodobnie pochodził z Włoch, Lotaryngii lub Francji.
- Niektórzy historycy sądzą, że był kapłanem towarzyszącym Dobrawie, przybyłej do Polski w 966 roku.

Bitwa pod Cedynią 972 rok

Wojska niemieckie pod dowództwem margrabiego Marchii Łużyckiej Hodona wkroczyły na ziemie Mieszka I, łamiąc zawarte wcześniej porozumienia między władcą Polski i cesarzem.

Do bitwy doszło na brzegu Odry w pobliżu grodu Cedynia. Mieszko I związał główne siły przeciwnika, a rozstrzygające uderzenie zadały ukryte oddziały pod dowództwem jego brata Czcibora. Niemcy ponieśli ciężką klęskę.

DAGOME IUDEX

Dagome iudex to dokument, w którym Mieszko I oddaje swoje państwo pod opiekę papieżowi Janowi XV.

ZAPAMIĘTAJ

- Około połowy III tysiąclecia p.n.e. na ziemiach obecnej Polski przybyła ludność z południa Europy. Dzięki temu rozpoczęto uprawę ziemi i hodowlę zwierząt. Zaczęto także stosować coraz lepsze narzędzia, początkowo z kamienia później z brązu i żelaza.
- Dzięki odkryciu w 1933 roku osady w Biskupinie, wiemy, czym zajmowali się ludzie w VII w. p.n.e.
- Ludność słowiańska przybyła ze wschodu w Azji, a na ziemiach polskich osiedliła się w VI w.
- W połowie X wieku władzę w państwie Polan przejął książę Mieszko I z rodu Piastów. Od tego momentu państwo Mieszka nazywamy Polską.
- Pod koniec rządów Mieszka I w skład państwa wchodziła Wielkopolska, Małopolska, Śląsk, Mazowsze i Pomorze..
- W 966 r. nastąpił chrzest Polski, który to akt zaczął przybliżać Polskę do kultury i nauki zachodniej Europy.

POWTÓRZ

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów,
- wymień relikty ludów przedślowiańskich na ziemiach polskich (kurhany, kręgi kamienne)
- opisz wygląd osady w Biskupinie.
- przedstaw okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich.
- scharakteryzuj wierzenia Słowian.
- przedstaw najstarsze państwa słowiańskie.
- przedstaw plemiona słowiańskie na ziemiach polskich
- wskaż na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich, Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka
- wyjaśnij rolę, jaką odegrali w rozwoju państw słowiańskich święci Cyryl i Metody
- wyjaśnij, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski.
- przedstaw okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I.
- jakie były skutki chrztu Mieszka I.

POWTÓRZ

Proszę przeczytać teksty z podręcznika - „Zanim powstała Polska”, „Mieszko I i początki Polski” str.160 – 169.

Temat oraz notatkę wpisujemy do zeszytu. Do zeszytu również wpisujemy rozwiązania zadania z kolejnego slajdu (slajd 34).

Ćwiczenia sprawdzające (slajd 31) wykonujecie jako podsumowanie lekcji. Proszę o zastanowienie się nad treścią zadań i postawionych problemów.

Zagadnienia te opracowujecie ustnie.

Jednocześnie przypominam, że prezentacje umieszczone są na nowej stronie szkoły.

<http://sp77.edu.gdansk.pl> zakładka ZDALNE LEKCJE

ĆWICZENIA

To zadanie proszę wykonać w zeszycie, wpisując pod notatką z lekcji. Następnie sfotografować i przesłać na adres: a.wojcik@sp77.edu.gdansk.pl

Osoby, które prześlą odpowiedź, otrzymają dwa plusy.
Termin wykonania pracy – 20.05.

1. Uzupełnij tekst. Spośród wyrazów i wyrażenń wybierz właściwe, a następnie odpowiednio je odmień. Jedno z nich jest niepotrzebne.

ogień, Świętowit, przyroda, Swaróg, wiele, Perun, plemię, cztery

Słowianie wierzyli w bogów i czcili siły

Jednym z ich najważniejszych bóstw był – pan słońca
i Z kolei niebem i piorunami władał

Bogiem wojny i urodzaju był Przedstawiano go jako postać
.....o twarzach.